

07.05.2025

לכבוד,

עו"ד גלי בהרב מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
באמצעות טופס מקוון

לכבוד,

מר פארס טוויל
סמנכ"ל ומנהל מנהל רישוי בקרה ואכיפה – משרד החינוך
באמצעות דוא"ל: faresw@education.gov.il

לכבוד,

ח"כ יואב קיש
שר החינוך
באמצעות דוא"ל: sar@edu.gov.il

לכבוד,

עו"ד אילת כהן מלקמן
היועצת המשפטית של משרד החינוך
באמצעות דוא"ל: eilatme@education.gov.il

שלום רב,

דחוף ביותר!

הנדון: דרישה לביטול צווי סגירה לשישה בתי ספר יסודיים של אונר"א בירושלים המזרחית

הרינו לפנות אליכם בזאת בדרישה לבטל את צווי הסגירה שהוצאו ביום 06.04.2025 לשישה מוסדות חינוך יסודיים המופעלים על-ידי אונר"א בירושלים המזרחית (להלן: הצווים או צווי הסגירה). צווים אלה לוקים בחריגה מסמכות, בלתי סבירים ואינם נשענים על תשתית עובדתית מלאה ורלוונטית. הכל, כמפורט להלן;

1. ביום 6.4.2025 הוציא משרד החינוך צווי סגירה ל-6 בתי ספר המופעלים על ידי אונר"א בירושלים המזרחית ובהם לומדים 783 תלמידות ותלמידים, לפי הפירוט להלן:

- א. בית ספר אלקודס יסודי בנים בואדי ג'וז (רח' האמאם אלחנבלי 8 ירושלים) בו לומדים 36 תלמידים.
- ב. בית ספר אלקודס יסודי בנות בסלואן (רח' דרך העופל 1 ירושלים) בו לומדות 114 תלמידות.
- ג. בית ספר יסודי מחנה שועפאט לבנים (רח' מחנה פליטים שועפאט, ירושלים) בו לומדים 183 תלמידים.
- ד. בית ספר יסודי מחנה שועפאט לבנות (1) (במחנה פליטים שועפאט, ירושלים) בו לומדות 236 תלמידות.
- ה. בית ספר יסודי מחנה שועפאט לבנות (2) (במחנה פליטים שועפאט, ירושלים) בו לומדות 117 תלמידות.
- ו. בית ספר יסודי מעורב צור באהר (רח' אל מקפה 1, ירושלים) בו לומדים 97 תלמידות ותלמידים.

== מצ"ב העתק צווי הסגירה (לאחר מחיקת שמות מנהלות בתי הספר) כנספח א.

2. בצווי הסגירה נכתב כי "המוסד החינוכי מתנהל ללא רישיון ובניגוד לסעיף 32(א)(1) לחוק פיקוח על בתי הספר". כן הובהר כי צו הסגירה ייכנס לתוקף בתום 30 ימים מיום מסירתו וכי החל מאותו יום "בית הספר יהיה סגור, וחל איסור על כל מנהל, מורה, איש צוות או הורה, לקיים/להפעיל את המוסד או להשתתף בפעילות חינוכית במוסד. העושה כן ייחשב כמי שמבצע עבירה פלילית לפי סעיף 33(א) לחוק הפיקוח." (ההדגשה במקור).

3. במקביל לצווים הנ"ל, חילקה עיריית ירושלים עלון, בערבית, ובו התבקשו הורי תלמידים ליצור קשר עם העירייה לשם רישום ילדיהם בבתי ספר אחרים. בעלון הודיעה העירייה כי "בית הספר נסגר מאחר והתגלה כי הוא פועל ללא רישיון ובניגוד לחוק. משרד החינוך ועיריית ירושלים סיפקו מענה הולם לכל תלמידי בית הספר, במטרה לשלבם באופן מיידי במסגרת חינוכית מתאימה." עוד נכתב בעלון, כי "אנו פועלים לרשום כל תלמיד לבית ספר המתאים לצרכיו, תוך הקפדה על הישארותו עם חבריו על מנת להבטיח תחושת שייכות ויציבות. אנו מזמינים אתכם ליצור עמנו קשר ולהירשם באמצעות קוד ה-QR הבא על מנת שנוכל לתמוך בילדיכם ולהבטיח מעבר חלק למערכת החדשה" (בתרגום חופשי של הח"מ).

== מצ"ב העתק העלון שחולק על ידי עיריית ירושלים כנספח ב.

4. יצויין בהקשר זה, כי העלון הודבק על דלת חדריהן של מנהלות בתי הספר, ובמקרה אחד על שער הכניסה לבית הספר. כמו כן, הפקידים שאיראו עלונים באופן רנדומאלי בבתי הספר. דהיינו, העלון לא נמסר באופן מסודר להורי התלמידים, לא נשלח למענם הרשום ועיריית ירושלים כלל לא דאגה כי הוא הגיע לכלל ההורים. במילים אחרות, צווי הסגירה מטילים אחריות פלילית על הורי התלמידים ועיריית ירושלים מבקשת מההורים לנקוט בפעולות בהתאם לצווים, ללא שאלה קיבלו את הצו או את העלון באופן הממוען לכל אחת ואחד מהם באופן ישיר.

5. הצווים לוקים בשני פגמים עיקריים המשליכים על תוקפם: .א. הם הוצאו תוך כדי חריגה מסמכות ו- .ב. הם פוגעים קשות במאות תלמידים, ועל כן אינם נשענים הם על תשתית עובדתית מלאה ורלוונטית ולוקים בחוסר סבירות.

6. צווי הסגירה הוצאו תוך כדי חריגה מסמכות. חוק הפיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 (להלן: חוק הפיקוח או החוק) אינו חל על ששת בתי הספר דנן. ואלה לא נדרשו לרישיון מכוחו במשך כמעט ששה עשורים.

7. הצווים נשוא פנייה זו הוצאו מכוח סעיף 32(א)(1) לחוק הפיקוח, בטענה כי בתי הספר מופעלים ללא רישיון כדין. ואולם, בתי הספר האמורים הוקמו ונוהלו על-ידי אונר"א, מאז שנות החמישים, והמשיכו לפעול באותה מתכונת גם לאחר הכיבוש בשנת 1967. מדובר במוסדות ותיקים, שאינם משתייכים למסגרות שהוחלו עליהן הוראות חוק הפיקוח. בפועל, מאז הקמתם ועד היום, בתי ספר אלו לא נדרשו לרישיון מכוח החוק, ולפיכך לא ניתן לראות בהם מוסדות חינוך שתחול עליהם סמכות הסגירה לפי חוק הפיקוח.

8. סעיף 36 לחוק הפיקוח קובע מנגנון מעבר עבור מוסדות חינוך שפעלו ערב כניסתו לתוקף של החוק, ומורה כי תחולתו תיעשה בהדרגה באמצעות צווים שיפרסם שר החינוך לאחר התייעצות עם ועדת החינוך של

הכנסת. תכליתו הברורה הייתה לאפשר לרשויות לבצע התאמה מדורגת במקרים שבהם אכן קיימת כוונה להחיל את החוק על מסגרות קיימות.

9. בפועל, שלושה צווים בלבד פורסמו מכוח הוראה זו – השניים הראשונים החילו את החוק אך ורק על בתי ספר על-יסודיים וגני ילדים בתחומי עיריית תל אביב ובאופן כללי, (י"פ 1696, 931, חל מיום 02.09.1973), ואילו הצו השלישי תיקן את נוסח הצווים הקודמים והרחיב את תחולת החוק על המוסדות המנויים בתוספת לפקודת החינוך המנדטורית (הא"י, כרך א', פרק נ', עמ' 594). מכאן עולה כי מוסדות החינוך מושא פנייה זו – בהיותם לא מנויים בתוספת לפקודת החינוך המנדטורית, אינם נכללים בצווים שפורסמו בהתאם לסעיף 36, ולפיכך חוק הפיקוח אינו חל עליהם.

10. יתירה מכך, ובהיבט המעשי, יש להוסיף כי במקרה דנן חלפו כמעט ששה עשורים, במהלכם נמנעה המדינה מלדרוש רישוי. לכן מוסדות אלה הוחרגו הלכה למעשה מתחולת החוק, והמדינה נמנעה במודע מלטעון לחובת רישוי. בנסיבות אלה, לא ניתן להפעיל כיום את סמכות הסגירה כאילו מדובר במוסדות חדשים החייבים ברישוי, תוך עקיפת הוראת המעבר שבחוק.

11. בנסיבות האמורות, לא ניתן להפעיל כיום, לאחר 58 שנים, סמכות סגירה כלפי מוסדות ותיקים שמעמדם הוסדר במפורש או במשתמע לאורך עשרות שנים. פעולה כזו חורגת מהמסגרת החוקית של סעיף 36 לחוק.

12. **הפגם המשפטי שנפל במתן צווי הסגירה מקבל ממד חמור שבעתיים לנוכח השלכותיהם המעשיות: פגיעה קשה בזכויותיהם של מאות תלמידות ותלמידים, והסבת נזק חינוכי, רגשי וחברתי עמוק, לעיתים בלתי הפיך.** מדובר בצעד אשר שולל ממאות ילדים עוגן חיוני של יציבות ושייכות, ומערער את הרציפות החינוכית דווקא בשלב רגיש במיוחד בשנת הלימודים.

13. מוסד חינוכי אינו רק מסגרת פורמלית של למידה, הוא מרחב חברתי, רגשי וקהילתי שמספק לילדים יציבות, שייכות וביטחון. סגירת מוסד כזה באופן פתאומי פירושה שלילת עוגן חיוני בחייו של הילד. מקום שבו מתפתחים קשרים, נבנית תחושת זהות, ומתאפשרת התפתחות תקינה. כאשר מדובר במסגרות מבוססות, פעילות ומתפקדות, שממלאות תפקיד מרכזי עבור מאות תלמידות ותלמידים, מדובר בצעד קיצוני אשר פוגע בליבת הזכות לחינוך ולרציפות חינוכית.

14. **החלטה בלתי סבירה ואינה נשענת על תשתית עובדתית רלוונטית ומלאה.** החלטת הסגירה מקבלת מימד חמור אף יותר נוכח העיתוי שבו התקבלה - לא יכולה להיות מחלוקת כי סגירת בתי הספר כמבוקש בצווים, כאשר התלמידים לקראת סוף שנת הלימודים ובעיצומה של תקופת בחינות ו-כחודשיים בלבד לפני סיום שנת הלימודים, תגרום להם נזק רב. עיתוי זה מחריף את הפגיעה ברצף החינוכי והרגשי, מערער את תחושת היציבות של הילדים, ויוצר חוסר ודאות חמור עבור משפחותיהם. הנזק הנגרם בשל כך אינו שולי או נסיבתי - הוא מדגיש את היעדר ההיגיון המנהלי וההתעלמות מטובת הילד ומהזכויות המוגנות במשפט החוקתי והבין-לאומי כאחד. עניין לנו בתלמידים בשכבות היסודיות, כאשר קטיעת שנת הלימודים כחודשיים בטרם סיומה, אף אם הם ישובצו בבתי ספר אחרים, תגרום להם לנזק רב. בין היתר: א. עניין לנו במעבר לבתי ספר אשר פועלים על פי תכניות לימוד אחרות ושונות באופן מהותי מבתי הספר של אונר"א. מעבר מעין זה כרוך בקשיי הסתגלות לימודיים רבים, במיוחד כאשר אנו נמצאים בסוף שנת הלימודים ובתקופת בחינות סוף השנה. מחמת השוני בתכניות הלימודים, התלמידים אינם יכולים להשתלב בבתי ספר חדשים באופן קל ומעבר חד מעין זה בתכניות הלימודים עלול להסב לרובם, אם לא

כולם, גרסיה בלימודים ובהישגים; ב. מעבר מעין זה לא יאפשר לתלמידים זמן מספיק להתאקלמות חברתית בסביבה בית ספרית חדשה; ג. מעבר מעין זה כרוך ברוב המקרים בהתארגנות לקראת הסעות לבתי הספר, דבר שאף הוא כרוך בהליך התאקלמות לא קל עבור התלמידים והוריהם.

15. עמדתנו, שלפיה יש לבטל החלטות מינהליות הגורמות לפגיעה קשה ובלתי הפיכה בתלמידים במהלך שנת הלימודים, מוכרת ומעוגנת היטב בפסיקה. כך, למשל, בעניין עמ"נ (מינהליים י-ס) 24808-09-14 **חברת מפעלי אנקורי (1971) בע"מ נ' מנכ"ל משרד החינוך** (נבו 14.1.2015), קיבל בית המשפט המחוזי בירושלים ערעור על דחיית בקשה לקבלת רישיון לבית ספר מחמת פגמים טכניים בהגשה. בית המשפט עמד על כך שעם שינוי הנסיבות, לאחר ש-26 תלמידים כבר החלו את לימודיהם, יש לבכר את עקרון טובת הילד ולבחון את הבקשה לגופה. בית המשפט קבע כי:

"אותם 26 תלמידי בית הספר, אשר לא עוול בכפם, השתלבו במוסד במשך 4 חודשים וחצי, פרק זמן לא מבוטל. סבורני כי התוצאה של דחיית הערעור – פיזורם של אותם תלמידים לבתי ספר חלופיים בעיצומה של שנת הלימודים – מחייבת את קבלת הערעור, לפחות במובן זה של ביטול החלטת הדחיה והחזרת העניין למנהלת הכללית לשקילת בקשת הרישיון לגופה. אע"כ, כי אף ועדת הערר ציינה בהחלטתה (שניתנה עוד בטרם החלה שנת הלימודים) כי לא תיטה להתערב בהחלטות הדחיה על הסף, אלא במקרים חריגים בהם יימצא חשש משמעותי לפגיעה בילדים ולא תהא חלופה חינוכית מתאימה עבורם.

אכן, ככלל, תפקידו של בית המשפט הוא לבחון את סבירות ההחלטה על בסיס הנתונים עליהם אותה החלטה הסתמכה. אלא שבענייננו, כתוצאה מהתנהלות המערערת, קבלת החלטה בהתעלם מהנתונים והנסיבות החדשים, ומהשינוי שחל במרכז הכובד, עשויה לגרום עוול לתלמידים, קטינים אשר טובתם היא שצריכה להנחות אותנו, גם באיזון אינטרס זה עם האינטרס של הרשות לקבל החלטותיה במהירות תוך סינון הבקשות המתאימות. אומר גם כי נציגת המחלקה המשפטית של משרד החינוך אף ציינה בהגינותה כי סגירת בית הספר בשלב זה של שנת הלימודים מעוררת קושי" (שם, פס' 31-32).

16. יוער כי באותו עניין נידונה גם בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על דחיית בקשה לצו ביניים שיעכב את ביצוע צו הסגירה שהוציא משרד החינוך לבית הספר "סטודיו אנקורי" בעיצומה של שנת הלימודים. הבקשות נידונו כערעור, ובית המשפט העליון הורה על מתן צו ביניים, תוך שעמד על כך ש-"בבחינת בקשה לסעד זמני ניתן משקל רב גם למאזן הנוחות, אשר בענייננו מערב גם את טובתם של צדדים שלישיים – תלמידי בית הספר. כידוע, ההקפדה על טובת הילד היא עקרון יסודי בשיטתנו" (בר"מ 8172/14 **חברת מפעלי אנקורי נ' נוייה ארז**, פס' 10 (נבו 18.12.2014)).

17. בענייננו, הפגם חמור אף יותר. בעוד שבעניין אנקורי דובר על 26 תלמידים בלבד ובית ספר שפעל חודשים ספורים, כאן מדובר ב-783 תלמידות ותלמידים הלומדים במוסדות חינוך ותיקים שהופעלו ברציפות במשך למעלה מ-70 שנה על-ידי גוף בינלאומי בהתאם להסכמות ארוכות שנים. עקרון טובת הילד כלל לא נשקל על-ידי הרשות, לא במישור העובדתי ולא המשפטי, חרף הפוטנציאל הברור לנזק חינוכי, רגשי ומשפחתי בקנה מידה רחב. מדובר בהחלטת סגירה סופית, חדה, חפוזה, ובלתי הפיכה, שננקטה שבועות ספורים לפני תום שנת הלימודים. כל אלה ממקמים את המקרה דנן ברף הגבוה ביותר של חומרה וחוסר סבירו, כאשר טובת התלמידים כלל לא נשקל, כמתחייב מפסיקת בית המשפט.

18. חשיבות ההימנעות מהפסקת לימודים פתאומית במהלך השנה נדונה גם בעניין **ט.ע.מ. גני ילדים (2006)** **בע"מ**, שם בוטלה החלטת משרד החינוך להוציא צווי סגירה לגני ילדים בעיצומה של שנת הלימודים. בית המשפט קבע כי "אין מקום ממילא להורות על סגירת הגנים עתה, באמצע שנת הלימודים, ולפזר את עשרות הילדים לגנים שונים, כשעדיין אין ידוע כלל להורים, וספק גדול אם למשיב עצמו, היכן ישובץ כל ילד" (עת"מ (מינהליים י-ם) 37574-10-22 **ט.ע.מ. גני ילדים (2006)** **בע"מ נ' משרד החינוך התרבות והספורט**, פס' 20 (נבו 21.12.2022)).

19. הנה כי כן, ההחלטה בדבר הוצאת צווי הסגירה אינה נשענת על תשתית עובדתית מלאה ורלוונטית. הלכה פסוקה היא כי חובה על כל רשות מנהלית בבואה לקבל החלטה להתבסס על תשתית עובדתית מתאימה ומספקת שהרי אין טעם בהחלטה, חוקית ונכונה ככל שתהיה, אם אין היא מתאימה לנסיבות העובדתיות של המקרה. שכן, "בלא קביעת העובדות אין משמעות לדין, והשולט על העובדות הוא זה המשליט לעתים את רצונו על הדין" (בג"ץ 297/82 **ברגר נ' שר הפנים**, פ"ד לז(3) 29, פס' 11 לפסק הדין של כב' השופט ברק (1983)). קיומה של תשתית עובדתית מלאה הינו תנאי הכרחי על מנת להבטיח קבלת החלטה ראויה שאינה שרירותית ושלוקחת בחשבון את כל השיקולים הרלוונטיים. שכן, בהעדר תשתית עובדתית הולמת לא כל החשוב והדרוש להכרעה יהיה לנגד עיני הרשות (לעניין זה ראו: עניין **ברגר**, בעמ' 59; בג"ץ 2355/98 **סטמקה נ' שר הפנים**, פ"ד נג(2) 728, פס' 48 לפסק הדין (1999)). בנוסף, תשתית עובדתית ראויה הינה הכרחית על מנת לאפשר ביקורת שיפוטית על ההחלטה (עניין **ברגר**, בעמ' 49).

20. מכל מקום, מהאמור לעיל עולה כי המשקל שניתן לשיקולים השונים, ובעיקר טובת התלמידים, אינו ראוי ועל כן ההחלטה נגועה באי סבירות קיצונית. הלכה ידועה היא כי על רשות מנהלית לתת לשיקולים הרלוונטיים אותם היא שוקלת את המשקל הראוי. כאשר קביעת המשקל הראוי והאיזון בין הערכים והאינטרסים המתנגשים הינו נגזרת של המטרה לשמה מופעלת הסמכות וכן של משקלם החברתי של ערכים אלה (בג"ץ 5688-92 **שמואל ויכסלבאום נ' שר הביטחון**, מז(2) 812, פס' 6 לפסק דינו של השופט ברק (1993)). עולה בבירור כי עיקרון טובת הילד לא נשקל כלל בעת קבלת ההחלטה להוציא את צווי הסגירה, וזאת בניגוד להלכה הפסוקה ולשיקולים המחייבים ברמה העובדתית, המשפטית והערכית.

לאור כל האמור לעיל, נבקשכם הורות על ביטולם המייד של צווי הסגירה.

בברכה,

סוהאד בשארה, עו"ד

לובנא תומא, עו"ד

העתק:

מר אריק וירצבורגר, מנהל מחלקת חינוך בעיריית ירושלים – באמצעות דוא"ל: arik@jerusalem.muni.il